

2. Al doilea martor al acuzării (conștiința) și mânia violentă a lui Dumnezeu

- 1:32-2:16 -

În Romani 1:18-31 Pavel ne-a prezentat necinstirea Creatorului și mânia lentă a lui Dumnezeu. În următorul pasaj, Pavel insistă asupra încălcării legii lui Dumnezeu și asupra mâniei violente a lui Dumnezeu.

Pavel consideră că vinovăția omului constă în aceea că nu L-a vrut pe Creator, că L-a necinstit și alungat din conștiința și viața lui. Pentru a putea vorbi de o vinovăție reală, Pavel trebuie să demonstreze două lucruri:

-că lumea L-a cunoscut pe Dumnezeu

-că lumea L-a respins pe Creator

În acest demers, Pavel face doi pași. În cap. 1 el accentuează revelarea lui Dumnezeu prin creație și iraționalitatea păcatului idolatriei. În al doilea capitol, el insistă pe revelarea moralității lui Dumnezeu în conștiința omului și încălcarea conștientă a poruncilor Lui. Demonstrarea vinovăției lumii păgâne se încheie de-abia în 2:16.

Schema logică de bază este:

- au cunoscut → au respins

Și Pavel aplică această schemă de bază de două ori. Demonstrația lui poate fi cuprinsă în următorul tabel:

Omul a cunoscut	Dovada cunoașterii	Reacția omului
măreția Creatorului	mărturia creației	idolatria necinstirea din 1:18)
moralitatea Creatorului	vindecarea celuiilalt	încălcarea de lege nelegiuirea din 1:18)

Ce este foarte interesant în această demonstrație este că atât idolatria, cât și nelegiuirea este atât o cauză, cât și o manifestare a mâniei lui Dumnezeu. Acest lucru cere anumite explicații și are niște implicații extrem de importante. Vom reveni mai târziu asupra acestui subiect.

Măcar că știi hotărârea lui Dumnezeu...

Versetul 1:32 este punctul de trecere spre al doilea pas al demonstrației lui Pavel. Dacă până acum el a afirmat că oamenii au cunoscut măreția Creatorului, acum el aduce în discuție un lucru nou, și

anume că oamenii au cunoscut așteptările morale ale Creatorului. Observăm însă folosirea aceleiași scheme logice:

- măcar că au cunoscut **pe Dumnezeu, nu L-au proslăvit** pe Dumnezeu..așa că nu se pot dezvinovăți...
- măcar că știu **hotărârea lui Dumnezeu**, că cei ce fac aceste lucruri sunt vrednici de moarte, totuși, **ei nu numai că le fac**, dar și găsesc de buni pe cei ce le fac...așa că nu te poți dezvinovăți...

Noua afirmație a lui Pavel conține un element care solicită demonstrație. Faptul că lumea păgână din vremea lui (și omenirea contemporană de asemenea) făcea lucrurile din lista de nelegiuiri și ci și socotea de buni pe cei ce le făcea, era evident. Nelegiuirea nu era nu mai înfăptuită, ci și laudată și aprobată. Pentru a fi mai clari, să dăm câteva exemple de laudare și aprobare a nelegiurii:

- laudarea unui coleg care a înjurat un profesor
- laudarea unui prieten care umblă în același timp cu mai multe fete
- laudarea unuia care s-a descurcat în viață prin minciună și compromis etc.

Faptul că și găsesc de buni pe cei ce le fac amplifică vinovăția omului. Iată că omul nu zice: „fac lucrurile acestea, dar știu că nu sunt bune pentru mine și pentru om în general...”, ci zice: „fac aceste lucruri, și sunt de acord cu ele, și găsesc că este bine să viețuiești așa.”. Iată că omul nu doar că trăiește în imoralitate, dar adoptă imoralitatea ca filosofie de viață și de conduită. Este vorba de o revoltă fățișă față de sistemul moral revelat de Dumnezeu. În mod cert oamenii nu găsesc de buni și nici nu găseau de buni pe toți păcătoșii. Dar în foarte multe contexte și în foarte multe domenii ale moralității, ei aprobă nelegiuirea celorlalți.

Oare de ce? Oare nu pentru că și ei trăiesc în nelegiuire, și pentru că atunci când întreaga comunitate păcătuiește conștiința este mai liniștită? Revolta fățișă față de sistemul moral revelat de Dumnezeu demonstrează fără drept de tăgadă neîncrederea omului în înțelepciunea și bunătatea lui Dumnezeu. Dorința sa aprinsă de a își trăi viața în afara autorității lui Dumnezeu.

Elementul care rămâne de demonstrat este că oamenii cunosc cu adevărat hotărârea lui Dumnezeu față de cei ce fac asemenea lucruri. Într-adevăr, cineva s-ar putea dezvinovăți în felul următor: „Într-adevăr, am făcut aceste lucruri și am găsit de buni pe cei ce le fac, dar nu am știut verdictul lui Dumnezeu față de asemenea lucruri.” În prima parte a capitolului doi Pavel dovedește cu genialitate că omul era în cunoștință de cauză, că el știa ce este bine și ce este rău. Pavel observă că judecarea celui alt este o trăsătură universală a ființei umane. Într-adevăr, oamenii sunt plini de judecăți asupra celorlalți. Și ce este interesant este că dincolo de anumite judecăți subiective și nejustificate, oamenii aruncă judecăți și asupra oamenilor care fac lucrurile din lista fărâdelegilor scrisă de Pavel.

Dar oare așa se întâmplă? Oare nu se contrazice Pavel? Mai întâi el a spus că oamenii găsesc de buni pe cei ce trăiesc în imoralitate, și acum el spune că oamenii îi judecă pe cei ce fac asemenea lucruri. Păi, ori îi laudă, ori îi judecă? Ce este interesant, este că uneori îi aprobă, și alteori îi judecă. Depinde de context și de starea sufletească a omului.

Pavel nu menționează care sunt aceste situații când omul în loc să aprobe nelegiuirea, o judecă, ci doar afirmă existența acestui paradox: aprobare-judecare. Din observațiile noastre, noi putem aminti că omul este predispus să judece atunci când:

- este implicat în mod direct și efectele nelegiurii îl afectează pe el sau pe cei apropiați lui;

- când are deja ceva împotriva celui ce comite fărădelegea;
- când îi este afectată stima de sine, judecă pe ceilalți pentru a și-o îmbunătăți etc.

Dar deocamdată ne oprim să analizăm observația genială a lui Pavel: oamenii emit judecăți de valoare asupra celor ce săvârșesc nelegiuirea, după care săvârșesc ei înșiși acea fărădelege pe care au judecat-o cu mânie. Emiterea acestor prejudecăți de valoare dovedește că ei știu ce este bine și ce este rău.

Ei judecă faptele celorlalți în virtutea unor valori absolute. Atunci când judecă pe ceilalți, oamenii nu sunt dispuși să relativizeze absolut deloc. Ei nu spun: „mi se pare că, sau cred că, sau poate că celălalt a greșit.” Nu, ci cel mai adesea ei emit judecăți absolute: „așa este, în mod cert etc.” Valorile în bază cărora omul îl judecă pe celălalt sunt ca un dat, sunt recunoscute ca valori absolute. Chiar filosofii care se joacă cu ideile despre relativizarea valorilor, atunci când cineva îi bârfește sau minte, reacționează cu brutalitate și siguranță absolută: „cel de lângă mine, m-a pedepsit și merită să fie pedepsit.” reacția lor plină de hotărâre și mânie demonstrează credința lor că afirmația lor este certă și nu poate fi pusă la îndoială sub nici o formă. Și acum fac o mică paranteză despre ipocrizia filosofilor: filosofii sunt maeștri în a se juca cu tot felul de raționamente în lumea ideilor, dar când revin în lumea reală, ei se comportă și reacționează în virtutea valorilor și legilor clasice pe care tocmai le-au pus la îndoială sau tocmai le-au desființat „rațional”.

Judecarea celui alt demonstră fără drept de tăgadă că omul are cunoștință de un sistem de valori absolute de care nu se poate debarasa. Existența acestor absolute în conștiința sa reprezintă dovada faptului că ei știu verdictul Creatorului cu privire la imoralitate. Raționamentele sunt simple și inevitabile:

- dacă recunosc aceste valori ca fiind absolute, atunci recunosc că ele sunt valabile și la Creator;
- dacă conștiința mea deosebește în mod natural binele de rău, Cel care m-a înzestrat cu această conștiință nu are același fel de deosebire a binelui și răului?
- dacă în mine este un simț atât de puternic al dreptății și sunt gata să judec fără ezitare pe cel care greșește, oare Cel care m-a creat nu este și el drept, și nu va judeca și El?
- Compararea caracteristicii universale a conștiinței umane de a judeca cu mărturia creației conduce rațiunea umană la o concluzie certă: hotărârea lui Dumnezeu asupra celor ce săvârșesc astfel de lucruri imorale este moartea.

Dar oare cum apar aceste valori cu caracteristica de absolute în conștiința omului? Pavel, în prima parte a capitolului nu tratează aceste subiect, ci doar dovedește existența lor prin observarea caracteristicii universale a oamenilor de a judeca cu hotărâre pe celălalt. Însă în versetele 2:14-16, Pavel ne dă și câteva indicii asupra modului în care omul ia cunoștință de absolutele morale. Când vom analiza acest pasaj vom dezvolta puțin și această temă extrem de interesantă.

Disprețuirea îndelungei răbdări a lui Dumnezeu

Un prim contraargument în fața revărsării judecății lui Dumnezeu era: „Eu nu am știut hotărârea lui Dumnezeu cu privire la imoralitate.” Un al doilea contraargument pe care îl intuiește Pavel este: „Oamenii fac fărâdelegea, dar Dumnezeu întârzie să judece; deci de fapt, judecata nici nu există.” Pavel le atrage atenția că întârzierea judecății finale a lui Dumnezeu reflectă de fapt bunătatea lui Dumnezeu care cheamă la schimbare, și nu justifică concluzia inexistenței unei judecăți. Dumnezeu este plin de răbdare și bunătate și nu își revarsă imediat judecata finală, ci el dă timp celui păcătos să se întoarcă la El.

Și este interesant că Pavel introduce tema revărsării mâniei violente a lui Dumnezeu. În capitolul 1 ne-a vorbit despre revărsarea mâniei lente a lui Dumnezeu. Acum ne vorbește de mânia violentă a Sa din ziua mâniei. Mânia lentă nu este decât o degustare a judecății finale. Înțelegem deci că revărsarea mâniei lente este de fapt nu doar o pedeapsă, ci și o unealtă a harului. Omul poate experimenta goliciunea păcatului și a înstrăinării de Dumnezeu înainte de ziua finală a judecății.

Această experiență este menită să îl trezească ca el să se întoarcă la sursa Vieții și Fericirii, la Creatorul pe care L-a necinstit. Dar revărsarea mâniei lente este acompaniată cu revărsarea îndurării și bunătății lui Dumnezeu. Ploaia cade și peste cel păcătos și peste cel neprihănit. Cu alte cuvinte, Dumnezeu nu revarsă peste cel păcătos doar durere și nefericire, ci și binecuvântare și bucurii. De ce alege Dumnezeu această strategie? Dacă Domnul ar revărsa doar suferință peste cel păcătos, acesta ar spera cu greu la posibilitatea reprimirii sale de către Dumnezeu. Însă revelarea bunătății și dragostei lui Dumnezeu, în ciuda vinovăției sale, îi oferă speranța reînțoarcerii acasă. Și în cele din urmă problema omului păcătos este credința sa adâncă și ascunsă că Dumnezeu este un Tiran care îi vrea răul. Și atunci când în urma nelegiuirilor sale, Domnul nu își dezlănțuie întreaga sa mânie și își mai revarsă și binecuvântarea, omul este copleșit de bunătatea Creatorului și credința sa falsă despre El este cutremurată din temelii.

Însă omul păcătos, răstălmăcește și aceste semne. Pe de o parte, întârzierea revărsării mâniei violente, ei o consideră ca pe o dovadă a inexistenței judecății lui Dumnezeu. Iar pe de altă parte, bucuriile primite din partea Creatorului în ciuda înstrăinării lor de El le iau ca pe un argument că pot experimenta fericirea și fără Dumnezeu. Dar iată ce spune Pavel în Fapte unor păgâni: „El, în veacurile trecute, a lăsat pe toate Neamurile să umble pe căile lor, măcar că, drept vorbind, nu s-a lăsat fără mărturie, întrucât v-a făcut bine, v-a trimis ploi din cer și timpuri roditoare, v-a dat hrană din belșug și v-a umplut inimile de bucurie.” (Fapte 14:16-17).

Dumnezeu oferă multe bucurii și daruri celui păcătos și anume: frumusețea creației, diversitatea alimentelor, fructelor, darul de a se îndrăgosti, plăcerea sexuală, bucuria nașterii unui copil, satisfacția de a fi părinte, bucuria unei prietenii, succese în carieră etc. Aceste daruri nu pot și nici nu sunt menite să potolească setea de Dumnezeu din sufletul omului. Ele sunt însă semne ale bunătății lui Dumnezeu care îl încurajează pe omul răzvrătit să se întoarcă la izvor.

Ziua mâniei

Însă, în ziua mâniei finale, toate aceste daruri și binecuvântări vor fi îndepărtate și va rămâne doar fărâdelegea și absența prezenței lui Dumnezeu. Într-adevăr, mînia lentă nu este decât o mică degustare a grozăviei ce va urma. Pe pământ omul:

- se mai poate bucura de binecuvântările prezenței unui Dumnezeu bun care nu a dispărut complet din Creație;
- poate să mai înăbușe glasul conștiinței prin tot felul de metode și poate experimenta o anumită plăcere a păcatului.

Dar în ziua mâniei, pe de o parte, Creatorul va pleca de tot, iar pe de altă parte adevărul nu va mai putea fi îngropat. Este interesant că deși omul L-a alungat pe Creator, acesta nu a plecat. Dumnezeu susține creația, controlează viața omului și a popoarelor și mai susține încă viața. Dar cînd Domnul va pleca de tot, atunci va fi doar moarte și durere.

Plăcerea păcatului va dispărea și glasul conștiinței va trîmbița cu tărie vinovăția omului fără să mai poate fi bruiată de diferitele mecanisme de apărare ale firii pămîntești. Ce groaznică va fi mânia lui Dumnezeu! Acesta va fi necazul și urgia ce se va abate peste oricine va face răul. De aceea Dumnezeu nu poate fi acuzat de tiranie și imoralitate în revărsarea mâniei finale.

În cele din urmă oamenii nu L-au vrut și L-au alungat de tot. Și atunci El va pleca de tot. Și absența Sa va însemna iadul, o despărțire veșnică de la Fața lui, adică exact spațiul pe care omul și l-a dorit prin răzvrătirea lui.

Dumnezeu, atunci cînd va judeca lumea, va da fiecărui suflet exact ceea ce el a ales și a vrut cu tărie de-a lungul vieții. Celor ce prin stăruința în bine au căutat slava, cinstea și nemurirea (adică pe Dumnezeu și prezența Lui), Dumnezeu le va da viața veșnică, adică harul de a trăi în prezența și sub autoritatea lui Dumnezeu. Celor care însă din duh de gâlceavă și din neîncredere în Creator s-au împotrivit adevărului despre voia lui Dumnezeu așezat în conștiința lor și s-au dedat la nelegiuire dorindu-și o viață în afara autorității lui Dumnezeu, Acesta le va da mînie și urgie, adică nefericirea, chinul și goliciunea absenței Lui.

O altă observație foarte interesantă este aceea că în capitolul doi cauza revărsării mâniei lui Dumnezeu este nelegiuirea. În capitolul unu fărâdelegea a fost prezentată ca o manifestare a mâniei lui Dumnezeu care i-a lăsat pradă necurăției pe cei care

L-au necinstit. Acum însă nelegiuirea este prezentată ca și cauză a revărsării judecății divine. Înțelegem deci, că și după ce Dumnezeu i-a lăsat pradă necurăției în urma păcatului idolatriei, omul nu și-a pierdut total libertatea de a alege. El mai poate alege între păcat și neprihănire, și poate limita prin harul general al lui Dumnezeu răul care se manifestă prin el. Harul general se manifestă tocmai prin prezența conștiinței, a unei capacități speciale de a deosebi binele de rău și care-l împinge pe om să aleagă binele și nu răul. Însă omul, cu toate că știe hotărârea lui Dumnezeu cu privire la imoralitate, nu numai că le face, dar și găsește de buni pe cei ce trăiesc în păcat. Astfel, alegerea de a se deda la fărâdelege, amplifică mânia lui Dumnezeu asupra lor. Această amplificare presupune pe de o parte o cufundare și mai adîncă în păcat și în goliciunea înstrăinării de Dumnezeu, iar pe de altă parte adunarea unei comori mai mari de mînie pentru ziua judecății și a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu.

În mod cert înseamnă că și după înstrăinarea omului de Dumnezeu, acesta mai păstrează o anumită capacitate de a alege binele și de a renunța la rău. Poate că el nu poate face binele în dimensiunea lui absolută, dar poate cu siguranță limita manifestarea răului din ei. Scriptura și viața este plină de exemple de oameni care au ales binele în anumite contexte chiar dacă încă erau despărțiți de Domnul. Ne aducem aminte de reacția lui Ahab în fața mesajului lui Ilie, pe care Domnul însuși o apreciază, de decizia lui Saul din peșteră de a nu-l mai urmări pe David o vreme după ce acesta i-a cruțat viața, și de persoane necredincioase din jurul nostru care în anumite contexte aleg să rămână fideli partenerului de viață, sau să ierte pe cel care le-a greșit etc.

Înțelegem deci că deși lumea este moartă în păcat și sub robia păcatului, această nu înseamnă că ea este lipsită de orice capacitate de a renunța la rău. Iată ce îi spune Dumnezeu lui Cain după cădere, când acesta plănuia uciderea fratelui său Abel:

„, Pentru ce te-ai mâniat, și pentru ce ți s-a posomorît fața? Nu-i așa? Dacă faci bine, ești bine primit; dar dacă faci rău, păcatul pândește la ușă; dorința lui se ține după tine, dar tu să-l stăpânești.” (Gen. 4:6-7). La fel ca și Pavel în Romani, la fel și Dumnezeu în Genesa pornește de la premisa că acest Cain răzvrătit putea stăpâni ispita de a-și ucide fratele. Atunci înseamnă că omul poate face binele fără Dumnezeu? Nicidecum! Măcar din două motive.

Mai întâi este vorba de o capacitate limitată de a alege binele, în sensul că binele nu poate fi realizat conform standardelor absolute ale lui Dumnezeu astfel încât și motivațiile și atitudinile să fie 100% sfinte. Și apoi, această capacitate este tot o manifestare a harului lui Dumnezeu care nu a vrut să plece complet din ființa umană chiar dacă aceasta, prin răzvrătire, i-a solicitat acest fapt.

Și această capacitate scade în mod progresiv în măsura în care omul se îndepărtează și mai mult de Dumnezeu. Astfel, el ajunge plin de orice fel de fărădelege și din ce în ce mai mult sub o robie a păcatului în care capacitatea de a stăvili răul din el este din ce în ce mai mică. Să ne aducem aminte de parcursul pe care îl urmează un alcoolic. La început, îi este mult mai ușor să renunțe la băutura, dar încetul cu încetul, păcatul pune stăpânire pe el. Și acest lucru se întâmplă în toate domeniile imoralității. Repetarea liberă a unui păcat duce la sclavie spirituală.

Această discuție îmi aduce aminte o altă posibilă încercare de dezvinovățire. La începutul capitolului Pavel reduce la tăcere inițiativa omului de a se dezvinovăți argumentând că el de fapt nu a știut hotărârea lui Dumnezeu. Dar o altă încercare ar fi aceea de a susține că deși am știut nu am avut capacitatea de a nu face răul. Este interesant că Pavel nu aduce în discuție această posibilă argumentare. Oare de ce? Măcar din două motive: mai întâi pentru că omului îi este foarte evident că se poate înfrâna de la rău, și că la început de drum, această capacitate era chiar foarte puternică; și apoi este extrem de ușor de demonstrat invocând momentele din viața unui om, când acesta a ales să nu asculte de fărădelege.

Vrednici de moarte

Mă întorc puțin la expresia vrednici de moarte din 1:32. Este interesant că Pavel nu folosește o altă expresie de genul: vrednici de pedeapsă sau de mânie sau de judecată, ci vrednici de moarte. De ce oare acest lucru? Cred că Pavel invocă astfel și un al martor împotriva umanității. Scopul primelor capitole din Romani este dovedirea vinovăției întregii omeniri. Suntem de fapt într-o sală de tribunal în care Pavel, procurorul lui Dumnezeu, cheamă mai mulți martori ai acuzării. Principalii martori sunt:

- creația (cap.1)
- conștiința (cap.2a)

- Scriptura (cap.2b-3a)

Dar cred că Pavel invocă aluziv și un **al patrulea martor**.

Acesta este reprezentat de **realitatea morții fizice**. Oamenii din toate timpurile au perceput moartea ca pe o pedeapsă. De aceea se vorbește despre pedeapsa capitală. Și într-adevăr, pentru păcatele considerate cele mai grave se aplica pedeapsa cu moartea. Dar dacă moartea era considerată o pedeapsă și dacă toți oamenii păcătoși mureau în cele din urmă, înseamnă că implicit întreaga omenire se afla sub pedeapsă. Nu vom dezvolta mult tema morții fizice.

Pavel nu face acest lucru, dar Solomon dedică întreaga carte a Eclesiastului acestei teme. Ideea este că moartea este și un martor împotriva umanității. Ea aduce aminte fiecărui om că viața pe acest pământ se va sfârși și că va urma o judecată. Am văzut cum Pavel a demonstrat că în mintea fiecărui om este așezată cu grijă de Dumnezeu conștiința unei judecăți finale. Realitatea morții fizice nu face decât să amplifice această conștiință și să îi ofere și mai multă credibilitate. Gândiți-vă dacă nu ar exista moarte fizică pe pământ: cât de greu le-ar fi oamenilor să se întoarcă la Dumnezeu! Dar realitatea morții le aduce mereu aminte de acea zi în care sufletul se va întoarce la Creator și va da socoteală pentru toate faptele sale.

Lucrarea Legii este scrisă în inimile lor

Până acum Pavel a demonstrat că oamenii cunosc verdictul lui Dumnezeu cu privire la imoralitate (prin caracteristica generală a ființei umane de a judeca pe celălalt) și a argumentat astfel legitimitatea zilei mâniei lui Dumnezeu când Acesta va răsplăti fiecăruia după faptele lui. Dar Pavel nu ne-a spus nimic despre cum au cunoscut oamenii moralitatea Creatorului. Pavel atinge această temă în v.14-16 și aduce și noi argumente.

În cazul Iudeilor lucrurile sunt mult mai clare. Dar misterul este legat de Neamuri pe care Pavel le include în mod cert în 1:32. Oare și Neamurile știu hotărârea lui Dumnezeu, că cei ce fac astfel de lucruri sunt vrednici de moarte? Pavel răspunde fără ezitare: Da! El afirmă că lucrarea Legii este scrisă în inima tuturor celor dintre Neamuri, și în mod cert este scrisă de Creator, Cel dornic să se reveleze ființei umane. Și Pavel mai aduce încă două argumente pentru a susține acest lucru:

- Fac din fire lucrurile Legii;
- Învinovățirea și dezvinovățirea conștiinței;

Să analizăm primul argument: „fac din fire lucrurile Legii”.

Alte traduceri folosesc expresiile „instinctiv” sau „natural”. Pavel s-ar putea referi prin această expresie la:

- Momentele din viața indivizilor dintre Neamuri când aceștia fac binele motivați de vocea interioară a conștiinței lor (și de multe ori în ciuda educației primite și a imoralității generalizate din comunitatea lor) ;
- La existența unui cod moral în toate popoarele și triburile de pe Terra;

Ambele variante sunt adevărate și susțin faptul ca lucrarea legii este scrisă și în inimile Neamurilor care nu au avut acces la o revelație specială ca poporul evreu la Sinai. De ce există un cod moral în orice națiune și trib? De ce și cei dintre Neamuri fac în anumite momente binele? Aceste lucruri

dovedesc că există un glas puternic al conștiinței, că sunt conștienți de o lege morală absolută la care se raportează. Acest argument este unul observabil și verificabil.

Apoi, Pavel mai aduce un argument care este mai puțin observabil și verificabil acum. El vorbește despre gândurile care se învinovățesc sau se dezvinovățesc între ele. Cred că Pavel face aluzie la zbaterele cumplite ale conștiinței când un muritor începe (sau continuă) să se dedea la un anumit păcat. Sunt unii oameni care mărturisesc acest lucru, însă alții nu. De aceea acest argument va căpăta tărie maximă în ziua când Dumnezeu va judeca lucrurile ascunse ale oamenilor. Sunt totuși unii oameni care mărturisesc zbaterele conștiinței chiar pe acest pământ. Iată câteva exemple:

- Într-un context când toți tinerii se laudau cu masturbarea, un adolescent necredincios mărturisește stări de vinovăție cumplite în urma practicării masturbării;
- Într-un context ateu, un cuplu ateu este cuprins de vinovății teribile din pricina unui avort;
- Un adolescent a încercat să înjure ca toți prietenii lui. O lună de zile s-a chinuit să înjure și nu a reușit. Ceva din el îl oprea și îl făcea să respingă acest lucru. După o luptă acerbă cu conștiința a reușit să înjure și să se „integreze” astfel mai bine în grupul de covârșnici.
- O fată libertină într-un context libertin experimentează stări cumplite după primul contact sexual premarital.

Exemplele pot continua cu homosexuali, lesbiene etc. Luate separat aceste exemple doar ne dau de gândit. Dar în ziua judecării Dumnezeu va demonstra că fiecare muritor a experimentat astfel de zbatere cumplite ale conștiinței în zone „discutabile” ale moralității d.p.d.v. al epocii lui. Ne vom îngrozi de împietrirea oamenilor care au mințit cu tărie și au negat astfel de momente în viața lor. Pavel vorbește însă nu doar de învinovățire, ci și de dezvinovățire. Dar lupta pentru dezvinovățire nu face decât să demonstreze indirect existența unei conștiințe atât de puternice. Nevoia de justificare și argumentare se regăsește pretutindeni, chiar și la dictatori feroce ca Hitler sau alții. Toți au simțit nevoia să își justifice faptele lor. Chiar și un ateu sau un post-modern simt mereu nevoie justificării și imoralității lor. Uneori această justificare ia forma unui război ideatic cu creștinismul. Într-adevăr, Biblia este cartea cea mai credibilă din istorie, dar este și cartea cea mai contestată. S-au scris zeci de milioane de pagini pentru a desființa Scriptura. Dacă omul ateu este atât de convins de adevărul său de ce se implică atât de aprig în această luptă? De ce în cele din urmă valorile Biblie rezonază așa de mult cu inima și conștiința sa? Oare implicarea în lupta de dezvinovățire nu vorbește tocmai de faptul că legile acestei cărți sunt deja scrise în conștiința lor? Dar vorba lui Pavel, acest lucru se va vedea cu maximă claritate în ziua când Dumnezeu va judeca prin Isus Hristos gândurile ascunse ale oamenilor. Deci în dezvoltarea argumentului moral, Pavel aduce trei dovezi principale pentru a demonstra că și Neamurile cunosc verdictul divin față de imoralitate:

- Caracteristica universală de a judeca pe celălalt;
- Faptele morale din viața unui om și existența unui cod moral în toate popoarele;
- Zbaterele conștiinței atunci când se încalcă o lege morală;

Primele două argumente sunt 100% observabile și verificabile. Ultimul este un argument mai puțin verificabil, dar care strălucește prin logica sa și oferă răspunsuri pertinente pentru multe exemple „neobișnuite” de învinovățire și dezvinovățire. Mai rămâne să lămurim două întrebări:

- Cum a scris Dumnezeu legea Sa în inima celor dintre Neamuri?
- A scris toată legea sa morală sau doar esența ei?

Să încercăm să răspundem la prima întrebare. Ar fi mai multe posibilități care nu se exclud reciproc.

i) „Ce ție nu-ți place altuia nu-i face.” - calea genetică

Omul are o conștiință a unei valori intrinseci a propriei persoane și resimte durere și nedreptate atunci când o altă persoană exercită anumite acțiuni asupra sa. În această listă am putea cuprinde: atunci când este:

- Mințit
- Bîrfit
- Lovit
- Înjurat
- Furat
- Înșelat (în căsnicie)
- Ignorat
- Batjocorit
- Disprețuit
- Invidiat
- Neiubit
- Neapreciat
- Marginalizat etc.

Dacă cineva intentează un act împotriva sa sau a bunurilor sale, ființa umană resimte durere, un sentiment profund de frustrare și nedreptate. De ce oare? Cred, pentru că omul are o conștiință intrinsecă a propriei valori. Omul a fost creat de Dumnezeu pentru a fi Împărat. Chiar dacă nu știe informațional foarte bine acest lucru, ceea ce rămâne este măcar conștiința de sine, conștiința organică a propriilor valori și drepturi. Copilul știe instinctiv că are dreptul să fie iubit, îngrijit, protejat, deci că este extrem de valoros. Este interesant să aducem în discuție o comparație cu viața animală. Un câine mai mic găsește o bucată mare de os. Un câine amic mai mare se repede și i-o smulge. Câinele cel mic pleacă speriat. Totuși, mai târziu îi rămâne întâmplător o mică bucățică de os. O mănâncă bucuros, după care își continuă liniștit compania cu câinele amic mai mare.

El nu este deloc frustrat și supărat, nu percepe că a fost nedreptățit (el găsisese osul) și nici nu dă semne de dorință de răzbunare. Într-adevăr, el acceptă instinctiv legile luptei pentru supraviețuire. Dar omul nu poate face acest lucru. El resimte nedreptatea și simte nevoia acută a restabilirii dreptății. Istoria umană este sufocată de războaie, revoluții, războaie și planuri de răzbunare. Oare de ce toți avem conștiința propriei valori și a drepturilor noastre? Chiar și un copil privat din naștere de dragostea părinților după ce crește mai mare simte nedreptate atunci când cineva (chiar o autoritate foarte înaltă) intentează o acțiune împotriva sa sau a bunurilor sale. Ființa umană este extrem de sensibilă reacționând la cea mai mică ironie, la cea mai mică aluzie.

Omul are însă și capacitatea de empatie. Pornind de la frustrarea pe care o resimte el când cineva intentează o acțiune împotriva sa sau a bunurilor sale, el este 100% conștient că și celălalt de lângă el resimte durere și frustrare dacă și el ar fi expus la aceleași acțiuni vătămătoare. Ba mai mult, deși omul are genetic o înclinație spre rău și distrugere, el are genetic și o înclinație spre bine. Despre ce să fie vorba? Ne este greu să producem și chiar să privim suferința aproapelui. Spre

deosebire de animale, omul nu are instinctul de a ucide. Copilului îi este groază să privească o rană deschisă și cu atât mai mult să o realizeze. Tânărul luptător realizează cu mare dificultateuciderea primului om, chiar dacă este pe câmpul de luptă. Avem deci o înclinație naturală de a nu produce și de a nu ne bucura de suferința celui lalt.

Prin aceste trei dat-uri genetice, omul cunoaște binele și răul din domeniul relațional uman într-o proporție extrem de mare. Și pentru că sunt dat-uri genetice el se raportează la acestea ca la absolute și în mod inevitabil se produce legătura cu Dumnezeu absolut care l-a creat. Observăm astfel că o mare parte a Legii morale (dragostea nu face rău aproapelui...) omul o cunoaște în mod inevitabil.

Astfel, un canibal crescut într-o astfel de cultură știe că ce face el este greșit. Dovada este că atunci când cineva îi mănâncă fiica, el reacționează cu o mânie fără margini. Sau și mai evident: ce va spune el despre cineva care vrea să îl mănânce chiar pe el la cină?

ii) Intervenția tainică a lui Dumnezeu în conștiința omului

Este un pasaj extrem de interesant din cartea lui Iov:

„Dumnezeu vorbește însă când într-un fel, când într-altul, dar omul nu ia seama. El vorbește prin visuri, prin vedenii de noapte, când oamenii sun cufunđați într-un somn adânc, când dorm în patul lor. Atunci El le dă înștiințări și le întipărește învățăturile Lui ca să abată pe om de la rău și să-l ferească de mândrie, ca să-i păzească sufletul de groapă și viața de loviturile săbiei.” (Iov 33:15-18)

Deci ideea ar fi că alături de aceste dat-uri genetice, Dumnezeu intervine într-un mod tainic pentru a scrie legea Sa în conștiința omului oferindu-i astfel și o conștiință mai mare a originii divine a acelei Legi. Această perspectivă legitimează varianta de interpretare care susține că omul are scrisă în conștiință nu doar esența legii divine, ci mai mult decât atât. Astfel s-ar explica acele cazuri în care un om este muștrat de conștiința lui față de o faptă de care nimeni nu i-a spus că e rea, ba dimpotrivă este aprobată de restul membrilor comunității sale.

iii) Intervenția lui Dumnezeu în viața omului

Pasajul din Iov continuă cu un alt tip de intervenție divină:

„Și prin durere este muștrat omul în culcușul lui când o luptă necurmată îi frământă oasele. Atunci îi este greață de pâine, chiar și de bucatele cele mai alese. Carnea i se prăpădește și pier, oasele care nu i se vedeau rămân goale; sufletul i se apropie de groapă și viața de vestitorii morții.” (Iov 33:19-22)

Dumnezeu intervine cu pedepse directe în viața celui ce se abate de la legea pusă de El în conștiință. Această este mai degrabă o modalitate de întărire a legii conștiinței decât de scriere a ei. Dar în fine este o altă dovadă de preocupare a lui Dumnezeu de a-și face mereu cunoscută legea Sa morală. Viața oamenilor este presărată cu tot felul de pedepse gândite altfel încât aceștia să le perceapă ca pe o consecință a nelegiurilor lor.

iv) Intervenția lui Dumnezeu în istorie

Ne aducem aminte de judecata lui Dumnezeu asupra diferitelor popoare despre care ni se vorbește în profeții biblice. Ea este prezentată ca o mărturie a celorlalte popoare cărora li se transmite mesajul clar că răbdarea Creatorului este limitată și că în cele din urmă va avea loc o judecată. Ce să mai vorbim despre evenimentul potopului despre care s-au găsit referiri în multe locuri și culturi

de pe Terra. Potopul a fost o dovadă vie pentru toate popoarele că există un Creator moral și că va avea loc o judecată. Sodoma și Gomora, căderea Babilonului etc. sunt alte intervenții ale lui Dumnezeu în istorie care vorbesc despre moralitatea și judecata Sa. Aceste intervenții au tot un rol de a consolida sau reactiva legea conștiinței.

v) **Mărturia celor credincioși**

Mărturia celor credincioși are de regulă pentru cei necredincioși rolul de a reactiva legea din conștiința lor înăbușită de tot felul de justificări. Pentru copiii celor credincioși, părinții sunt și un canal prin care Dumnezeu întipărește Legea sa în conștiință, dar nu reprezintă după cum am văzut singurul canal. Și am ajuns la ultima întrebare:

Dumnezeu scrie întreaga sa lege în conștiință sau doar esența acesteia?

Pasajul din Iov 33 și expresia folosită de Pavel în Romani: „lucrarea Legii este scrisă în inimile lor...” îmi sugerează că toată Legea este scrisă în conștiința umană. Când am discutat despre calea genetică am demonstrat că toate aspectele strict relaționale ale legii sunt cunoscute omului. Într-adevăr pe oricine îl deranjează: minciuna, furtul, disprețul, înșelăciunea, jignirea, indiferența, trufia, răceala, bârfa, nedreptatea etc. Oare ce mai rămâne neacoperit din legea morală a lui Dumnezeu? Cred că singura parte discutabilă ar rămâne domeniul sexualității. Legea lui Dumnezeu cuprinde multe restricții cu privire la sexualitate. Omul cunoaște și aceste restricții? Cred că da. În Levitic 18 ni se prezintă necurățiile sexuale ale canaanitilor, după care Autorul subliniază că din pricina acestor lucruri Dumnezeu îi va nimici. **Multe restricții** (cum ar fi incestul, homosexualitatea, zoofilia) **Dumnezeu le ampretează în firea omului astfel încât el are în mod natural repulsie față de aceste urâciuni.** Și alături de acest lucru cred că Dumnezeu scrie în conștiința omului toate restricțiile cu privire la sexualitate.

Îmi vine în minte o idee interesantă, deși Pavel nu o tratează, și anume: oare nu era de datoria omului de a cauta conținutul legii lui Dumnezeu? Cu siguranță da! Cu toate acestea, Dumnezeu scrie legea sa în inima omului, chiar dacă acesta nu o caută. El pulsează tot timpul în har și în dovadă astfel încât dreptatea Lui să copleșească pe oricine și orice gură să fie astupată înaintea Sa.